

DELAVSKA POLITIKA

IZHAJA TRIKRAT TEDENSKO: OB TORKIH, ČETRTHIH IN SOBOTAH

Naročnina v Jugoslaviji znaša mesečno din 12.—, v inozemstvu mesečno din 20.—. — Uredništvo in uprava: Maribor, Ruška cesta 5, pošt. predal 22, telef. 2326. Čekovni račun št. 14.335. — Podružnice: Ljubljana, Delavska zbornica — Celje, Delavska zbornica — Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Delavski dom. — Rokopisi se ne vračajo. — Ne frankirana pisma se ne sprejemajo. — Mali oglasi trgov. značaja, vsaka beseda din 1.—, mali oglasi, ki služijo v socialne namene delavstvu in nameščencem, vsaka beseda din 0.50.

Štev. 144 • Maribor, torek, dne 17. decembra 1940 • Leto XV

Ob smrti dr. Korošca

V soboto, dne 14. t. m. je umrl v Beogradu nenadne smrti prosvetni minister dr. Anton Korošec, vodja JRZ v Sloveniji, vpliven politik, ki je v Jugoslaviji igral važno in vidno vlogo vseh dvaindvajset let njenega obstoja. Za svoje zasluge za državo je bil večkrat odlikovan in je užival zaupanje na najvišjih mestih. Z njegovo smrtjo je težko prizadeto politično gibanje, kateremu je pripadal kot zvest. neizprosen in načelen bорец.

Pogreb dr. Korošca

Dr. Korošec je umrl v soboto, dne 14. t. m. zjutraj, zadet od kapi, v 68. letu.

V zvezi s smrtjo dr. Korošca je ban dravske banovine proglasil v vsej Sloveniji narodno žalost. Prepovedane so vse gledališke in kino predstave, godba v javnih lokalih, sestanki, posveti in zborovanja, razen žalnih zborovanj in manifestacij, od sobote, 14. t. m. do pogaiba, ki bo dne 17. t. m. popoldne v Ljubljani.

V Beogradu so truplo pokojnika prenesli iz njegove hiše v poslopje senata. Poseben državni odbor je oskrbel priprave za pogreb. Krsto so odpeljali iz Beograda v nedeljo popoldne ob pol 3. uri in je prispela v Ljubljano v ponedeljek ob 8. uri dopoldne.

Slovesen pogreb dr. Korošca bo v torek, dne 17. t. m. popoldne v Ljubljani. Položili ga bodo v grobnico poleg Jan. Ev. Kreka.

Rudarji pri TPD

pred mezdinimi pogajanj.

Na podlagi izkaza indeksa »Narodne banke« v Beogradu so cene na malo v Ljubljani v času od 1. oktobra t. l. do 30. novembra t. l. zopet poskočile za 7.56 točk, kar znaša nekaj nad 6 odst. S tem je podan pogoj za novo mezdno razpravo. Tozadevno je Delavska zbornica v sporazumu s predstavniki strokovnih organizacij in načelstva II. skupine odposlala vlogo na TPD v svrhu sklicanja mezdne razprave. TPD je izjavila, da se bodo pogajanja vršila dne 7. januarja 1941. Delavski zastopniki so sicer na to pristali, toda le pod pogojem, da bodo doseženi poviški veljali od 1. decembra 1940 naprej.

Spremembe v Franciji

Iz Francije poročajo, da je Piere Laval, podpredsednik in zunanji minister, odstopil. Mesto podpredsednika vlade je bilo ukinjeno. Desničar Flandin pa je postal zunanji minister. Kaj je ozadje te izpremembe, se še ne ve natančno. Laval je užival simpatije v Rimu, ker se je svoj čas trudil za premostitev nasprotstev med Francijo in Italijo. Zadnji čas so se tudi v Berlinu sprijaznili z njegovo osebo. Zagovarjal je sodelovanje Francije z državami osi. Flandin je znan desničar in reakcionar ter izrazit predstavnik francoskega kapitala. Ne ve se točno, ali je bil Laval za preveč ozko, ali pa preveč rahlo sodelovanje z Nemčijo, da ga je zamenjal Flandin. Ukinitev mesta podpredsednika v vladi kaže, da si je Petain pridržal politične odločitve v Franciji zase.

Pojedino na čast Molotovu je priredil italijanski poslanik v Moskvi. To je bil prvi družabni stik med Molotovom in italijanskim poslanikom, ki še ni dolgo v Moskvi.

Angleži so prodrli v Libijo

Doslej je bilo v Egiptu ujetih 30.000 Italijanov. — Italijani pa javljajo, da so s protinapadi omilili učinek angleške ofenzive.

Angleško vojno poročilo pravi, da je angleška armada dne 14. in 15. t. m. nadaljevala zasledovanje umikajočega se sovražnika po cesti in potih, ki vodijo iz Egipta v Libijo. Egipt je bil dne 14. t. m. očiščen sovražnika. Skupno so zajele angleške čete 30.000 italijanskih in libijskih vojakov ter 5 generalov. Računa se, da je bilo vsled angleškega napada ujetih oziroma razpršenih 4 do 5 divizij.

Operacije je motil silen puščavski vihar, ki je zavil vse bojišče v peščeno meglo in poškodoval tudi motorna vozila in letala, da so jih morali deloma sproti izločiti iz boja in popraviti.

Fašistični oddelki so se ponekod zelo srdito upirali in boji za nekatera raztresena utrjena taborišča v Egiptu so trajali 4 dni. Zmedo pa so povzročili v italijanski vojski predvsem libijski vojaki, ki so začeli bežati, čim so prešla v napad angleška letala in so se oglasili ladijski topovi.

Zaplenjenega vojnega materiala še vedno ni mogoče pregledati, ker ga je polno na vsem 1000 kvadratnih kilometrov obsegajočem bojišču. Tanki, topovi, strojnice, puške, metalci in,

oklopni avtomobili itd. predstavljajo ogromen plen.

Število mrtvih in ranjenih je pa na obeh straneh prilično majhno.

Ozemlje od Maktile, ob morju, pa dalje na zapad, čez Sidi el Barani, Solum in do egiptске meje, je očiščeno sovražnika.

Med tem pa se vrši zasledovanje sovražnika že na libijskih tleh. Še vedno sodelujejo motorizirane čete, letalstvo in vojna mornarica skladno in po načrtu. Italijani se morajo umikati ob obali, ker je nekaj deset kilometrov od obale že puščava, čez katero prehod ni mogoč. Angleške čete so zavzele v Libiji trdnjavo Capuzzo, iz katere je začela italijanska ofenziva proti Egiptu pred kakšnimi desetimi tedni. Izgleda, da izpraznjujejo Italijani tudi pristanišči Bardio in pa Tobruk, kjer je bil doslej generalni štab armade maršala Grazianija. Graziani velja za najboljšega vojskovodjo kolonialne armade.

Vsekakor bo Graziani poskušal zadržati Angleže zapadno od Tobruka. Kakor se zatrjuje, razpolaga še z 10 do 14 divizijami vojaštva. Vojaški strokovnjaki pa so mnenja, da bo moral dobiti nujno pomoč iz Italije, da bo nadokna-

dil zgubo vojnega materiala, zlasti streliva, ki je padlo Angležem v roke.

Angleško mornariško poveljstvo javlja, da ves čas bojov, katerih se je udeležila angleška mornarica, ni bilo videti nobene italijanske vojne ladje, niti podmornice, pa tudi nobeno italijansko letalo se ni približalo, da bi bilo napadlo angleške ladje.

V Libiji so angleška letala dne 14. t. m. napadla Bardio in Tobruk. Sestreljenih je bilo 15 italijanskih in 5 angleških letal.

Italijani o svojih prodiranjih v Libiji

Italijansko vojno poročilo javlja, da se boji v obmejnih krajih Libije nadaljujejo. Italijanskim četam, ki se hlabro bore, se je posrečilo s protinapadi ublažiti ofenzivo sovražnika. Sovražnik ima težke izgube, pa tudi italijanske niso lahke.

Italijanski listi pišejo, da je uspeh Grkov v Albaniji in Angležev v Egiptu samo epizoda v tej vojni, ki se bo nadaljevala in v kateri bo Italija gotovo zmagala. Umik v puščavi ne odločuje, treba je samo ohraniti vso moč za protinapad v primernem trenutku.

Grki znova prešli v nadad

Pred Himaro.

Grško vojno poročilo:

Po dvadnevem delnem premoru na grškem bojišču, so Grki ponovno začeli z napadi, zlasti na fronti od morja do blizu Tepelenija ob reki Vojuši. Ob morju so zavzeli pristanišče Palermo in pri Himari višine, ki nadvladajo kraj. V dolini reke Vojuše pa so dospeli na razdaljo 3 km do Tepelenija.

V visokem snegu se vodijo boji na obronkih planine Mokra, kjer hočejo Grki izsiliti prodor v smeri na Elbasan.

Dne 14. t. m. so angleška letala dvakrat napadla Valono in povzročila veliko škodo.

Okrog Tepelenija je bilo zajetih precej italijanskih vojakov in zaplenjenega veliko vojnega materiala.

Grški vojni plen

Grško vrhovno poveljstvo poroča, da so Grki ujeli pri svojih vojnih operacijah v Albaniji do vključno 12. decembra 200 italijanskih častnikov, več kot 7000 vojakov, 120 topov velikega kalibra, 55 topov manjšega kalibra, 700

strojnic, večje število tankov in 250 oklopnih voz.

Uspešen odpor Italijanov

Italijansko vrhovno poveljstvo javlja, da se italijanska armada upira grškim napadom, prehaja v protinapade ter celo zavzema izgubljene pozicije.

Angleška letala so dne 15. t. m. napadla Neapel in metala bombe na kolo-dvor ter na pristanišče. Zadeta je bila večja ladja, na kateri je bilo nad 50 ljudi ubitih in ranjenih.

Grško letalo je moralo pristati v Bitolju

Nad Bitoljem se je dne 13. t. m. pojavil grški izvidniški bombnik. Naša letala so se dvignila in prisilila grško letalo, da je pristalo na letališču v Bitolju. V letalu sta bila nek narednik in nek mehaničar. S seboj pa je imelo letalo 18 bomb. Letalo je bilo zaplenjeno in oba grška vojaka internirana. Vojaka sta izjavila, da sta v megli izgubila orientacijo.

Vojna med Anglijo in Nemčijo

Letalski napadi so pojenjali.

Nemško uradno poročilo je javilo, da so angleška letala v noči na 13. t. m. zelo hudo bombardirala angleško mesto Sheffield in tamošnje industrijske naprave. Napad je bil najmanj tako silen kot zadnji strašni napad na London. — Razdejanje je silno veliko. — Dne 13. t. m. so se letala vsled slabega vremena omejila na izvidniške polete.

Angleško vojno poročilo javlja, da so angleška letala v noči na 14. t. m. napadla pristanišča Kiel in Bremen, v južni Franciji Bordeaux in v Holandiji ne-

ko letališče.

V noči na 15. t. m. so letala metala bombe na nemška pomorska oporišča na Francoskem v Brestu in Lorientu.

5 poljskih letalcev je prejelo angleška odlikovanja, ker so v zadnjem času sestrelili 44 nemških letal. Skupno so poljski letalci sestrelili v bojih nad Anglijo nad 100 nemških letal. Eden izmed letalcev je prejel odlikovanje po smrti. (Reuter.)

Romunija je v poslednjih desetih letih imela 389 ministrov in 234 državnih podtajnikov ter 9 načelnikov generalnega štaba. 1

Poslednje vesti z bojišč

Letalski napadi so oživeli

(DNB) Dne 15. t. m. so nemška letala napadla z bombami London in druge važne kraje v južnovzhodni Angliji. Nadalje so minirale neko luko.

Angleška letala pa so z zažigalnimi bombami napadla Berlin in razne kraje v Nemčiji. V Berlinu je nastalo več požarov. Z bombami sta bili zadeti 2 bolnišnici. Pokvarjena je neka železniška proga. Štirje so mrtvi, 12 je ranjenih.

Italijani o bojih

(Stefani). Italijansko vojno poročilo pravi, da je dne 15. t. m. trajal pritisk sovražne armade naprej v smeri proti Libiji. Italijanske čete pa so nudile silen odpor. Na albanski fronti so bili vsi napadi odbiti.

Italijanska letala so napadla Malto.

Angleži o svojih napadih

Vrhovno poveljstvo angleške vojske javlja iz Kaira, da se je 15. t. m. prodiranje v Libiji nadaljevalo. Ovira ga slabo vreme. Težko je bilo bombardirano pristanišče Bardia. 24 italijanskih letal je bilo sestreljenih.

O vojnih ciljih

Švicarska »Volksstimme« piše:

Kaj je vojaški cilj in kaj ni, o tem se strokovnjaki za mednarodno pravo in propagandna ministrstva že dolgo prepirajo. O tem so napisani tudi posebni paragrafi, ki so pa že davno »nemoderne«. Vendar pa to vprašanje generalnim štabom praktično ne dela skrbi; tako je na primer London vojaški cilj in o tem se ne da ničesar več modrovati. Toda teoretično? Takozvana »Mala Akademija«, ki začasno stoluje v Londonu in predstavlja svobodno »Academie Française«, je našla pravilno definicijo za vojaški cilj. »Objektif militaire: Un objectif visé par un militaire devient objectif militaire«. Lepo in razumljivo po naše povedano: Cilj, na katerega cilja vojak, postane tako vojaški cilj.

Krivda in tragika v usodi Francije

Za različnim mlekom tožiti nima smisla. Splača se pa raziskovati vzroke, da se človek v bodoče izogne storjenim napakam. Zato ne bo odveč omeniti knjigo, ki je nedavno izšla v Ameriki pod naslovom »J'accuse«. Pisec imenovane knjige je André Simone, ki pravi v podnaslovu knjige, da hoče poročati o intimnih dogajanjih okoli mož, ki so prevarili francoski narod. Za mnoge izmed nas ne bo nič novega, če piše Simone, da je glavni vzrok dogodkov v Vichyju:

Važno je, da Simone preokreta ne navaja v letu 1940., ampak že 1934. Trije činitelji so bili važni. Prvič: konec

»nemške republike. Nacistično Nemčijo so začeli smatrati za glavno oporo proti boljševizmu. Drugič: Staviskyjev škandal v februarju 1934. Tretjič: Barthujeva smrt oktobra 1934. »Barthou je bil zadnji konservativni državnik, ki so mu bili narodni interesi višji kot strankarski. Morda bi bil ustvaril francoski zvezni sistem z Rusijo in z njim vzhodni Locarno.« Nadomestil ga je pa Laval. In že leta 1934. v februarju so francoski nacionalisti — tako pravi Simone — osnovali direktorij, ki bi ga sestavljali Pétain, Doumergue, Laval, Tardieu in Marguet. Tardieuja je pozneje zamenjal Weygand, Doumergue je mrtev, ostali pa vladajo danes nad Francijo.

Leta 1934. je bil francoski nacizem še razmeroma slab. Polno je bilo »rešiteljev« — de la Rocque, Dorriot, Chiappe — ki drug drugemu niso zaupali. Leta 1936. je bilo upanje, da se vse obrne na bolje. Simone piše: »Leta 1936. je izgledalo, da bo zmaga ljudske fronte

obvarovala republiko pred reakcijo in revolucijo.« Republika je pa naredila samomor, ker je pustila uničiti spansko demokracijo. Pod angleškim pritiskom je francoska vlada pristala na neintervencijo. Rusija, prevarana v španski in češkoslovaški krizi, je zapustila politiko Litvinova.

Simone ne obtožuje francoskih nacistov stvarnega izdajstva. Pravi samo, da so nacisti Francijo oropali bistvenih predpogojev za zmago: »jasnega načela, za katerega bi se sploščalo bojevati, strjene fronte na znotraj, poštenega sodelovanja z Rusijo.«

Tudi je Simone preoster opazovalec, da bi pripisoval krivdo za poraz v glavnem le desničarskim krogom. Ostro zlasti biča francosko radikalno stranko in podlost njenih voditeljev. Velika je pa tudi krivda na angleških konservativcih in sploh odločilnih činiteljih angleškega političnega življenja, ki so čisto hodili po krivi poti in silili Francijo, naj tej pot sledi.

Tragična ironija pa je, kot pravi Simone:

»Francija ni bila kaznovana zaradi svojih grehov, ampak zaradi svojih čednosti; voditelji in narod so bili globoko miroljubni in le uverenost, da se demokracije ne bodo bojevale, je bila ključ za drzne sovražnikove čine. Republika je bila svobodoljubna: sovražila je strogo cenzuro in vsestransko čiščenje. Cagoulardi in zloglasna »Gringoire« so se nemotno bahotili. Ljudje kot Herriot, Blum in nesteto drugih, vsi Briandovi dediči, so hoteli diskusijo, razumevanje in pošteno sodelovanje med narodi. N

(Skrajšano po švicarski »Volksstimme«).

Svetovna produkcija zlata

Po pravkar izdani statistiki Zveze narodov je znašala celokupna svetovna produkcija zlata v letu 1939 1 milijon 215 tisoč kilogramov. Najvažnejše dežele za produkcijo zlata so:

odstotek svetovne produkcije	
1. Južno-afriški dominion	32,8
2. Kanada	13,0
3. Sovjetska zveza	11,9
4. Združene države Sev. Amerike	11,8
5. Avstralija	4,2

6. Koreja (japonski otok)	4,2
7. Filipini (USA)	2,6
8. Japonska	2,4
9. Mehika	2,2
10. Južna Rodezija (brit. kol.)	2,0
11. Zlata obala (brit. kol.)	2,0
12. Belgijski Kongo	1,5
13. Kolumbija	1,5
14. Indija	1,1
15. Čile	0,8

Kdo je bil Cornelij Codreanu, ustanovitelj »Železne garde« v Rumuniji? Codreanu so iz vasi Igesti v Bukovini. Prebivalci vasi so bili rumunski, poljski in ukrajinski kmetje. Stari oče Cornelija Codreana je bil vojak v ruski ekspedicijski vojski, ki jo je car Nikolaj I. I. 1848 poslal na Madžarsko, da uduši vstajo proti Habsburžanom. Med pohodom ruske vojske je vojak Zielinski, rodом Poljak iz zapadnih ruskih gubernij, zbolel in obležal v vasi Igesti. Ko je ozdravel ni odšel za vojsko na Madžarsko, ki je med tem svoje delo opravila, ampak je ostal v Igestiju. L. 1852 se je oženil z Ukrajinko. Njegov sin Ivan Zielinski je studiral gimnazijo v Sučavi v Bukovini. L. 1898 je bil izključen iz zavoda in ob enem iz vseh zavodov v bivši Avstro-Ogrski. Vzrok izključenju je bila protiverska agitacija, ki jo je vodil izključen Ivan. Ker je videl, da mu je studij v monarhiji onemogočen, je odšel Ivan Zielinski v Jassy v Rumunijo, kjer se je oženil z Nemko Elzo Bauer, čije roditelji so se tudi, iz nepoznatih razlogov, izselili iz Bukovine v Rumunijo. Ivan Zielinski je postal učitelj nemškega jezika na neki rumunski gimnaziji. Po rojstvu sina Cornelija Codreana, l. 1902, je Zielinski poročnil svoje ime iz Zielinski v »Zelea« in mu dodal psevdonim »Codreanu« (»šumski«), ker se prebivalci v Igesti, ki je vsa obrasla z gozdovi, imenujejo »Codreani«. Sin Ivana, Cornelij Codreanu, pa ni krenil po poti svojega očeta, ki je bil ateist, ampak je kot dijak, po zgledu fašističnih gibanj v tujini, začel fašistično gibanje v Rumuniji, ki mu je dal najprej verski značaj. Ustanovil je legijo »Nad-angela Mihaela«, ki je bila prepovedana, po-

tem pa »Železno gardo«. Z mešanico verskih in nacističnih gesel je dobil pristaše med Rumuni, tudi med duhovščino in je ustvaril gibanje, katero je kralj Carol II. nekaj časa trpel in najbrž z njim tudi delal razne politične kombinacije, ko pa je postalo to gibanje preveč razborito in nevarno za absolutno oblast kralja, je Cornelija Codreana zgrabila železna pest ter udarila istočasno po njegovi gardi. Zuranje politični dogodki, ki jih je izkoristilo od zunaj podpirano ilegalno fašistično gibanje »Železne garde«, so izpodmaknili kralju Carolu II. tla in v splošni zmedbi so se nasledniki Cornelija Codreana, ki so prevzeli vodstvo »Železne garde«, polastili oblasti. Tako je Cornelij Codreanu, ki je bil po očetu Poljak, po materi pa Nemec, utemeljil rasno gibanje rumunskih nacistov. S te strani je zadeva gotovo interesantna.

Za zaščito trgovskih ladij na morju bodo uvedli letala, helikoptere, ki se lahko dvignejo brez zaleta navpično v zrak in potem z bombami napadejo podmornice in vojne ladje. Helikopter je letalo, čigar motor žene nesorazmerno velik zračni vijak, ki pa ni nameščen pred letalom, ampak nad letalom in omogoča navpičen dvig letala. Letala te vrste sicer niso tako gibčna, za obrambo na morju pa docela zadostujejo, zlasti še, ker lahko skoraj dobesedno plavajo v zraku na enem in istem mestu nad svojim ciljem.

Belgija po vojni. V vojni je bilo porušeni 24.156 hiš, 116.710 lažje poškodovanih. Razdejanih je bilo tudi 10.000 km železniških prog, 100 kolodvorov, 1455 mostov in predorov.

Doma in po svetu

Jugoslavija in njena vloga v Evropi. »Vremu, zlasti še, ker je pobornik idej Nemčije in Italije, piše, da je bil poslednji govor ministrskega predsednika Cvetkovića na seji občinsk. igra Jugoslavija veliko vlogo v prizadevanju sveta v Beogradu toplo sprejet. V Berlinu so rekli dopisniku »Vremena«, da med Nemčijo in Jugoslavijo vladajo prijateljski odnosi in da ni potreben še kakšen poseben stik med obema državama, ki sta itak v stalni vezi. To je naravno, »ker po mišljenju vlade v Berlinu igra Jugoslavija veliko vlogo v prizadevanju Nemčije, da organizira evropski blok«.

Uredba o prepovedi objavljanja gospodarskih vesti o vojni proizvodnji in proizvodnji industrije, ki dela za vojne svrhe, je uveljavila naša vlada, dne 13. t. m.

Veleprodajalnice se tri dni zaprejo ne bodo smele ustanavljati in bo tozadevna uredba, čije rok poteče 31. decembra letos, podaljšana.

Napovedujejo energično čiščenje v Italiji. »Popolo di Roma« piše, da je treba obračunati z vsemi, ki v teh kritičnih časih škodujejo državi in se ne zavedajo, kaj je njihova patriotična dolžnost. Predvsem je treba odpraviti nastavljanje kupovalcev v dolgih procesijah pred trgovinami. Potem se mora pomesti z verižniki, ki prodajajo blago pod roko, brez nakaznic, za tri do štirikratno ceno. Zlasti pa se mora stopiti na prste razširjevalcem senzacionalnih vesti iz Italije sovražnih virov.

Kaj je delal vojni minister Eden v Egiptu? Dolgo časa se je ugrabilo, kaj je delal angleški vojni minister Eden v Egiptu v oktobru t. l. Govorilo in, pisalo se je o raznih njegovih diplomatskih akcijah. V resnici pa je šlo za priprave za ofenzivo, kar se je sedaj tudi pokazalo.

Zagrebski peki so kampfjci. Mestni magistrat jim je priskrbel moko za kruh, ker jo je zmanjkalo. Cena moki je bila najnižja, kolikor je pač mogoče. Peki pa so iz te moke pekli pecivo in ga potem prodajali tako drago, da so za kilogram moke dobili po din 20. Magistrat grozi, da bo začel peči kruh v lastnih pekarnah, ako se pekovski mojstri ne poboljšajo.

Denarni zavodi v Švici bodo morali dati davčnim oblastvom na zahtevo pojasnila o vlogah in konth vlagateljev. Glede tega pa so mnenja v Švici zaenkrat še deljena. Vlada sumi, da je mnogo bogatašev, ki imajo velike naložbe v denarnih zavodih, pa še, skriti za tajnost, s katero so obdani bančni zavodi, odtegujejo obdavčenju, ki pa je važno za državo, zlasti v sedanjem času. Doslej so davčne oblasti že kar na svojo roko večkrat zahtevale podatke od denarnih zavodov o tem ali onem davčnem zavezancu in zagrožile dotičnemu denarnemu zavodu s kaznijo zaradi neposlušnosti. Toda davčna uprava je v upravnem postopku vedno propadla s svojo zahtevo. Tudi sedaj so vladni krogi še neodločeni, kaj naj store, ker bi uvedba dolžnosti prijavljanja naložb v denarnih zavodih lahko imela za posledico beg denarja iz bančnih tresorjev — v nogavice.

Del petrolejskih vrelcev v Ploestiju zopet v ognju. Te dni je pod nekim železniškim mostom v Ploestiju razneslo petrolejski cevovod. Izbruhnil je velik požar, ki se je razširil na nekatere petrolejske vrelce v bližini proke. Požar je most in progo tako poškodoval, da bo trajalo najmanj teden dni, predno

bo proga zopet popravljena. Ta čas pa je prekinjena železniška zveza z Nemčijo, Poljsko in SSSR. Posebna komisija raziskuje vzroke požara. CBS.

Nemci bodo izpustili flamske vojne ujetnike domov. Prebivalstvo Belgije tvorijo Valonci in Flamci. Valonci so Francozi, Flamci pa govore holandsčini in nemščini sorodno narečje. Nemci so jih že dolgo smatrali kot del svoje rase. Ze pred svetovno vojno in tudi potem so se Flamci borili za avtonomijo in celo za odcepljenje od Belgije. V teh svojih težnjah so našli podporo pri Nemcih, ki so imeli med Flamci tudi zelo mnogo pristašev. Zato je razumljivo, ako so se v Berlinu odločili, da bodo izpustili flamske vojne ujetnike domov.

Prehrana otrok na Danskem. DNB poroča iz Kodanja: Dansko notranje ministrstvo je sklenilo dogovor s tvrdko Arnus glede nakupa 4000 ton črne redkve, ki bo dobavljena občinam za hrano šolski deci. Redkev je bila kupljena na priporočilo državnega urada za narodno zdravje, ki je mnenja, da se bo dalo s črno redkvijo najbolje nadomestiti pomikanje masti, margarine in masla.

Državno nadzorstvo nad cerkvami na Japonskem. Dne 1. aprila t. l. je stopil v veljavo nov zakon o cerkvah na Japonskem. Namen tega zakona je, da se cerkve popolnoma podrede državnemu nadzorstvu in ob enem prekinijo vse zveze z inozemstvom, zlasti pa ne bodo smele dobivati iz inozemstva nobenih podpor. Vera bo na Japonskem postala državna zadeva. Protestantske cerkve na Japonskem, ki jih je cela kopica, so se med tem že združile v neke vrste skupno versko zajednico, da bodo lažje zadostile novim predpisom. Kaj bo storila katoliška cerkev, še ni znano. Gotovo pa je, da se nahaja v najtežjem položaju, ker je povsod na svetu podrejena Vatikanu in mora po svojem bistvu te veze tudi vzdrževati in gojiti. Pravijo, da so ti ukrepi prot cerkvam na Japonskem v zvezi s totalitarnimi stremiljenji fašizma. Država hoče biti autarkna ne samo v gospodarskem, ampak tudi v verskem oziru. Japonski mikado (cesar) je po naukih šintoizma, ki je vera Japoncev, poglavar vseh vernikov. Že doslej je bilo ponekod vpeljavano, da so se morali tudi drugoverci vsako leto enkrat pred kakšnim templjem pokloniti pred mikadovo sliko. Z novim zakonom se hoče doseči, da bi cerkve priznale mikada za svojega poglavarja. Na Japonskem je 300.000 vernikov raznih protestantskih ločin in grško-ortodoksne cerkve ter 100.000 katoličanov.

Koliko hodi žena, zaposlena v gospodinjstvu? V Zedinjenih državah so ženam, zaposlenim v gospodinjstvu, za poskušnjo naveljali na noge poseben taksameter, s katerim se ugotovili, da te žene napravijo povprečno 18.000 korakov ali 14 km na dan ali 5000 km letno. V osmih letih bi torej prišla vsaka žena enkrat peš okrog zemlje. Največ korakov napravijo zdravniki in sicer okrog 42.000 ali 32 km dnevno.

Igračke na posodo proti plačilu odškodnine je začel izdajati nek newyorški tvorničar. Upa, da bo napravil dobro kupčijo, staršem pa prihranil precej denarja, ker bodo v stanju nuditi otrokom tudi drage igrače za mal denar, ko pa se jih bodo otroci naveličali, jih bodo vrnili trgovcu in zamenjali za druge, dočim so jih doslej morali vreči med staro šaro.

Richard Llewellyn, »So grün war mein Tal«. Založba: Humanitas, Zürich. »So grün war mein Tal«, je ena tistih knjig, ki s svojo prepričevalnostjo deluje kot resnična pesnitev. Je socialen roman, ki riše postanek strokovnih organizacij v angleških premožnostih, prve strahovite stavke z lakoto in umiranjem otrok, delavnost mladega angleškega strokovnega gibanja ter reakcijo starih delavskih družin na novo revolucionarno.

A. M. de Jong:

Čuden cerkovnik

»OTROŠKA BETA MEREYNTJEJA GEYSENA«

Tudi dve polkni so mu poklonili in ju je sam, po svojem okusu okrasil z lepimi slikami. Zaradi teh slik se je pol vasi do solz nasmejalo, med tem ko se je ostala polovica, ki je imela več občutka za to, kaj se spodobi in kaj ne, skoro od jeze razpočila. Na enih polknih je bil naslikan mož, kako tišči obe roki v črno skrinjico, na kateri je bilo zapisano »puščica« in je brez dvoma predstavljala cerkveni nabiralnik. V ozadiju je bilo videti zeleno živo mejo, iznad katere je molela ženska glava in tesno okrog nje nanizanih petero glav osivelih moških, ki so očitno tekmovali med seboj, kdo bo bližje njej. Ostro začrtane gube na obrazih starcev so neminevno razodevale, da gre za stare udovce. Slika na drugih polknih je predstavljala dolgo, smešno postavlo človeka z veliko glavo, kakor jo imajo vodoglavci; človek je pital na ustnice debelo piščal, njegove noge pa so bile prikovane, z neprimerno debelo verigo na neko majhno cerkvico v ozadiju; nekoliko proč je stal suh, star župnik, kuštravih, belih las, na obrazu pa mu je igral porazljiv smehljaj.

Bila je spominjalska, enostavna umetniška slikarija, ki je spominjala na zamorsko plastiko in otroško pac-karijo. Toda Flirefleter je bil na njo zelo ponosen; to je bilo njegovo maščevanje nad razmerami in osebami, ki so v njih igrale neko vlogo ter bile zato so-krive njegove smešne usode. Vznemirjenje pa, ki so

ga povzročile poslikane polkne na vasi, je storilo svoje, da se je srd neprostovoljnega umetnika nekoliko oblažil. Ko pa so ga poskušali pregovoriti, da bi grde karikature odstranil, se je iz vseh dobro-mislečih svetovalcev norčeval. Nazadnje je darovalec polken, boječ, suhljat, nahujskan od nekaterih ujedljivcev in tercijsk, prišel k njemu ter tarna, da se je prenačil, ko mu je daroval polkne, misleč, da jih sam ne bo več rabil in da jih mora sedaj dobiti nazaj. Flirefleter se je divje krohotal, nato pa zgrabil preplašenega možička, mu s čopičem na debelo namazal nos z modro barvo in ga potem prijazno sunil z nogo v zadnji del telesa, da je zletel na cesto, kjer ga je sprejela otročad s huronskim vpitjem. Pohujšanje vzbujajoče polkne pa so ostale.

Razen tega umetniškega iztirjenja, ni bilo zaenkrat zadržanju cerkovnika kaj prigovarjati. Opravljal je svoje delo, kot se je spodobilo. Večkrat je hodil sam na dolge sprehode, v takem slučaju je primoral čev-ljarja, da je namesto njega zvonil, ako se ni pravčasno vrnil. Na ta način je imel mnogo prostih ur za pohajkovanje po okolici in sosednih vaseh, kjer si je sebi in svojim številnim prijateljem privoščil precej kozarcev penečega piva, pripovedoval in poslušal, kaj so pripovedovali drugi, ali igral na svojo flauto ter se z obešenjaškim humorjem norčeval iz dostojanstva, ki ga je dosegel.

S svojo prvo mesečno plačo, ki jo je dobil kot cerkovnik in z denarjem za sveče, ki so mu pritkale, si je kupil v mestu veliko harmoniko, s katero je ob lepih večerih privabil mladino pred svoja hišna vrata, kjer se je pelo, včasih tudi plesalo in so mladi ljudje skandalozno dolgo ostajali, poslušajoč Flirefleterja o njegovih bedastih dogodivščinah; pripo-

vedoval je, kot da bi jih iz rokava stresal; imel je čudovit spomin, kadar pa mu jih je zmanjkalo, si je pač kaj izmislil.

Vedra pomlad se je smejala nad vasjo in začudenim mračnjaki ter pobožne ženske so se pogovarjale med seboj o »Sodomi in Gomori« ter s strahom pričakovale božjega maščevanja, ki je po njihovem mnenju moralo priti. V svoji boječnosti so že trepetali pred tem, kar je bilo po njihovem mnenju neizbežno.

Župnik in Mereyntje sta občutila neko čudovito naklonjenost do novega cerkovnika, v kateri so je izražalo napol spoštovanje, napol občudovanje. Mar-sikateri večer je sedel Flirefleter v tistem župnišću, v udobnem baržunastem naslanjaču, kadil župnikove cigare, pil pivo in se jezil nad staro, godrnjajočo Jans, katero je hotel, kakor je zatrjeval, naučiti, da se bo znala smejati. Razgovarjal se je z župnikom, pripovedoval mu je o svojih voznjah in o tem, kako jo je zagodel temu ali onemu ter o znanjal svoje prevratne teorije, da je Jans obivala kurja pot, ako je bila slučajno v sobi. Stari župnik pa se je samo smejal, ne da bi se bil kdaj razhudil, ali da bi se spustil z njim v resen razgovor.

Mnogokrat je sedel Mereyntje pri Flirefleterju in pobožno poslušal, ko je ta igral na flauto. Potem je sedel, z rokama sklepačoč kolena, na kakšnem svetlo pobarvanem stolu in izvabljal svojemu prijatelju vesti o palčkih zvonikarčkih in drugih fantastičnih bitjih, katera je srečaval godec na svojem križarjenju po svetu, in s katerimi je imel prijateljske odnose. Vselej, kadar sta zvonila, je zašepetal Mereyntje, čim sta prišla s kora na stopnišče in se začela vzpenjati v zvonik:

O mladini. »Misel in delo« piše: »Klic po izmenjavi generacij je močnejši kot kdajkoli v preteklosti. Prelom s preteklostjo terja pomladive vodilnih slojev. Vanje stopa mladina, ki nova socialna in gospodarska gibanja pravilneje in močnejše občuti, zanosneje oblikuje in tvorneje uresničuje. Končne vsebine in oblike teh preobrazb danes še nihče ne ume jasno začrtati.« — Brez dvoma, mladina vrašča v staro generacijo, nikdar pa ni v zgodovini za beleženo, da bi kot odrezano nastopila mladina, stari pa šli v pokoj. Beseda mladina je sploh zelo širok pojem. Do katerega leta pa je človek mlad? Mogoče ni nezanimivo, da v državah, kjer se toliko govori o mladini in odkod tudi prihajajo gesla, ki laskajo mladini, vladajo petdesetletniki in šestdesetletniki, za poveljnike pa prihajajo ljudje, ki so v večših prekorachli tudi že šestdeseto leto. Sicer pa: kaj naj počne mladina s starimi vred, ako končne vsebine in oblike preobrazb ne zna jasno začrtati? — Socializem ne govori tako, kajti socializem ve, v katerem pravcu pojde preobrazba človeške družbe in socialistično gibanje je zgrajeno na sodelovanju vseh ljudi in na načelu razvoja. Zdrava pamet nam pove, da čim dalje človek živi, tem več ve, tem večje so njegove skušnje, tem manjše njegove zmote, tem večja sposobnost — ako luči ne postavi pod mernik. To pa velja za mladino, kot za starine.

KISUCE

Dr. IVAN HALEK (prevedel dr. Jule Gabrovšek)

4) SOCIOLOŠKA RAZPRAVA ZDRAVNIKA O GORATIH KRAJIH SLOVAŠKE

V naših gornjetrenčanskih krajih, zlasti pa na Kisucah, sem mogel pri zdravniškem delu opazovati vse kaj drugega, kot pa posebno telesno odpornost. Pravilo je bil slab organizem, krhko zdravje, majhna rast in zlasti slab, kot pravimo mi zdravniki, labilen živčen sestav. O tem šibkem, živčnem sestavu je pričal že ljudski naziv za razne bolezni »strah«.

Očitno so se prestrašenju pripisovali vsakršni bolezenski pojavi.

Ta »strah« prav gotovo ni bil dokaz silnih živcev našega kisuskega ljudstva.

To je bil moj vtis o naših Kisucanih, kot sem ga jel počasi dobivati pri zdravniškem delu.

Ta vtis je pa na vsakem koraku potrjevalo ugotavljanje degeneracije (propadanje) gornjetrenčanskega prebivalstva. Koliko telesnih in duševnih kretenov sem srečaval med našim kmetijskim prebivalstvom. Koliko jih je bilo med pastirji, kravarji in kravaricami, in koliko se jih je brez posla klatilo od hiše do hiše, od vasi do vasi, često spremljani po krdelu otročadi, ki so se je otepali s palico ali kamenjem, ali pa samo z neubranimi glasovi. Tako so se potikali po svojem omejenem svetu vse svoje žive dni, dokler niso našli konca v kakšnem hlevu, ali po dvoriščih, ali pa enostavno v obcestnem jarku.

Takšna izrazita telesna in duševna zaostalost v svojih skrajnih primerih ne ograža nadaljnjega razvoja človeškega rodu. Takšne posameznike življenje običajno samo odrine. Kjer je pa najti veliko število izrazito slaboumnih ljudi, tam živi pa vselej še nesorazmerno večje število prehodnih stopenj slaboumnosti, cela lestvica od navadne manjvrednosti preko duševne zaostalosti, toposti, prirojene slaboumnosti tja do popolne bebavosti. In ti prehodni tipi še niso docela odrinjeni v stran od življenja. Ti posegajo vanje, ti se ga dejansko udeležujejo.

¹⁾ Komitat — upravno področje bivše Oravske krainine — po obsegu kot naša banovina.

vsega rodu. Udeležujejo se ga tudi zaplojejejo, znižujoč s tem duševno in telesno razino valno in tako ogražajo tudi razino bodočih pokolenj.

Te pojave, ki s svojo temno stranjo zasenčujejo mnogo lepih strani gornjetrenčanskega prebivalstva, je opazil tudi že Emil Stodola, ki je v svojih statističnih študijah pred kakšnimi tremi desetletji ta opažanja potrdil.

Stodola pravi tam: »Med tem ko pride na švedskem, v Veliki Britaniji in na Norveškem, ki zastran tega stoji najslabše, na vsakih desetisoč prebivalcev 43 do 49 slaboumnih in duševno bolnih, pride v oravskem komitatu¹⁾ na 10.000 duš 44, v bratislavskem 39, v trenčanskem 31,3, v smolenskem 28,4 idiotov. In to popolnih idiotov, neupoštevaje duševno bolnih in mani vrednih; dr. Stodola je v svojih statističnih razpravah priporočil to vprašanje raziskovanju slovaških zdravnikov.

Res, odkod se vzame v prebivalstvu, ki ga še ni pokvarila civilizacija in ki prehaja čez gosto sito prirodne izbire, toliko pojavov naraščajoče degeneracije, kot je tako razširjena slaboumnost? Odgovoril sem si z razlogo, ki je bila najbližja in najlažja. Odgovoril sem si tako, kot si je odgovorjala takrat večina slovaškega izobraženstva, učiteljstva in duhovščine: odgovoril sem si tako, kot neki pisatelj v letu 1875, ko je napisal: »Kje so padli ti prekrasni in pogumni mladci iz slovaških lesov? Požrla jih je krčma, žganje jih je uničilo.« Tudi jaz sem si tako odgovarjal. Odgovarjal sem si tako tembolj, ker so mi bili znani prekusi in dejstva, ki so dokazovala, da določeni strupi, med njimi vprav alkohol, vplivajo naravnost selektivno (občutljivo) na najzamoto-nejše celice človeškega telesa, h katerim spada tudi zarodkova plazma — seme moža in jajčece žene. In da se iz take zastrupljene plazme rodi pohabljen, degeneriran človeška deca.

(Nadaljevanje prihodnjic.)

Kotiček sodružic

Kmalu bo božič

Že smo pred božičem in gospodinji ni nič kaj lahko pri srcu, če se spomni na to. Pred prazniki se gospodinje vse prerade spominjajo, kako je bilo v lanskih in predlanskih praznikih, ko je bilo še vse lažje in lepše življenje. Nikoli pa ne smemo gledati nazaj, vedno samo naprej in si moramo pač misliti, da ne more biti v življenju vedno enako. Res so prazniki velika nadloga za naše žepe, a ne smemo si jih že v naprej zagreniti in se predati malodušju, drugače si jih bomo res pokvarili.

Najprej predbožično pospravljanje. V prejšnjih časih so kar po več tednov snažili stanovanje za božič in od samih skrbi gospodinje niti spati ni več mogla. Danes se nam zdi to nesmiselno, ker smo potem ravno za praznike najbolj utrujene. Vedno je treba paziti na stanovanje, skrbeti, da je vedno snažno in čedno, potem ni treba norenja pred prazniki, ko je itak drugega dela dovolj, ko je treba pripraviti boljši obed, darila za otroke, božično drevo itd. Seveda je pa treba stanovanje skrbno pregledati in ga lepo osnažiti, da bomo imele res praznični občutek. Ne zadostuje, da so tla očiščena, okna umita in prah pobrisan, treba bo morda zavese oprati, preproge očistiti in zakrpati, zamenjati prtičke in blaznice, napraviti za luč nov senčnik itd. S kako malenkostjo lahko damo stanovanju povsem drugačen, svež videz.

Kaj bi letos kuhale za božič? Ne bo tako kakor prejšnja leta, ko so bile na božični mizi potice, mlečni in sadni kruhi, svinjska pečenka ali celo puran. Letos se bo treba pošteno stisniti in omejiti, če se hočemo obdržati v gospodarskem ravnotežju. Sicer pa gre tudi na bolj skromen način, saj se je v prejšnjih časih v marsikateri družini za praznike preveč zapravljalo, da je bil potem po praz-

nikih žep čisto izprazen. Če razveselimo družino z enim ali dvema priboljškom, ki jih nudimo z veselimi srcem in prijetnim licem, bodo vsi družinski člani zadovoljni. Prav tako se bo treba omejiti tudi pri darilih. Otroci morajo sicer na vsak način dobiti nekaj daril, a seveda bodo bolj skromna in praktična kakor druga leta.

Jabolčna juha iz olupkov

Skuhaj na vodi jabolčne olupke in nato preceji. Dodaj soku malo cimta, sladkorja, rozin in nekaj krehljav jabolk. To prekuhaš, vtepeš malo moke, ali še bolje, zgostiš z drobtinami. Še bolje bo, če dodaš malo citronovega soka ali belega vina. Zraven se lepo podajo pečene žemlje.

Jabolčni čaj iz olupkov

Jabolka opereš in jih prav tanko olupiš. Olupke daš sušiti v pečico, ki pa ne sme biti prevročna. To je vse. Jabolčni čaj skuhamo tako, da pustimo olupke eno do dve minuti vreti, ker ne zadostuje, če jih samo poparimo. Pest olupkov zadostuje za 1 liter vode.

Ta jabolčni čaj ima izvrsten okus in nam popolnoma nadomešča ruski čaj. Čaj iz jabolčnih olupkov ima okus po jabolkih, a le, če jih kmalu uporabimo za čaj; če olupki dalj časa ležijo, zgubijo aromo. Na ta način lahko uporabimo olupke jabolk, ki so nam ostali n. pr. pri jabolčnem zvitku. Kadar jemo jabolka, jih pa jemo vedno z olupki vred. Ker je največ hranilnih snovi v jabolku ravno v lupini in v tanki plasti pod njo, ne smemo dati lupin v preveč vročo pečico, da se ne seže.

„Delavska Politika“ ne dobiva nobenih subvencij, zato poravnaj naročnino takoj!

Aboza obleke

Srajce, kravate, nogavice kupite najceneje pri

M. KOTNIK

Maribor, Grajski trg 1

Sredi dela za jugoslovansko državo in slovenski narod je omahnil narodni voditelj

dr. Anton Korošec

predsednik senata, minister prosvete in častni občan mariborski.

Mesto Maribor, kjer je začela njegova politična pot, ga bo ohranilo v hvaležnem spominu.

Mestna občina mariborska.